

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра міжнародних відносин та регіональних студій

ПУР'ЄВИЧ ДАРИНА БОГДАНІВНА

**ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**

Спеціальність : 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

КОЦАН НАТАЛІЯ НЕСТОРИВНА

Доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних
відносин і регіональних студій

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 9 засідання

кафедри міжнародних відносин

і регіональних студій

від 11 квітня 2025 р.

завідувач кафедри

_____ проф. Коцан Н.Н.

Луцьк 2025

АНОТАЦІЯ

Пур'євич Д. Особливості транскордонного співробітництва Чеської Республіки.

Рукопис. Випускна робота бакалавра за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, ОПП Міжнародні відносини. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 60 с. укр.

В першому розділі визначено поняття, моделі та роль транскордонного співробітництва у розвитку регіонів та міждержавних відносин, проведено огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва та охарактеризовано методичні основи дослідження транскордонного співробітництва.

В другому розділі проаналізовано географічне та політичне становище Чеської Республіки в транскордонному співробітництві, ініціативи та проекти в рамках Європейського Союзу та транскордонне співробітництво з сусідніми країнами: Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною.

В третьому розділі визначено спільні інфраструктурні проекти та транспортне співробітництво, охарактеризовано економічне та культурне співробітництво на місцевому рівні, досліджено виклики та перешкоди транскордонного співробітництва Чеської Республіки.

За результатами роботи зроблено висновки. Транскордонне співробітництво є важливим і необхідним інструментом розвитку міждержавних відносин, що забезпечує ефективну взаємодію між прикордонними регіонами різних держав. Завдяки широкому спектру аспектів – економічним, соціальним, культурним і екологічним – транскордонне співробітництво сприяє розвитку інфраструктури, підвищенню рівня життя населення, а також зміцненню стабільності та безпеки в прикордонних зонах. Як член НАТО та ЄС, Чеська Республіка є частиною важливих міжнародних механізмів безпеки. Це дозволяє країні активно співпрацювати з іншими європейськими державами в боротьбі з такими загрозами, як тероризм, організована злочинність та кіберзагрози. Важливими аспектами співпраці є також забезпечення стабільності на прикордонних територіях та спільне реагування на нові виклики. Отже, Чеська Республіка активно використовує можливості, надані Європейським Союзом, для розвитку в різних сферах, включаючи економіку, екологію, інфраструктуру та соціальну інтеграцію. Основні ініціативи та проекти ЄС, в яких бере участь Чехія, підкреслюють значну роль країни у розвитку сталих рішень, інновацій, наукових досліджень та соціальних ініціатив. Транскордонне співробітництво Чеської Республіки з Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною є важливим фактором розвитку не лише для кожної з цих країн окремо, але й для Європейського Союзу в цілому. Це співробітництво охоплює різні аспекти – економічні, соціальні, культурні та екологічні, і сприяє стабільному розвитку прикордонних регіонів. Чеська Республіка демонструє активну та стратегічну позицію в питаннях розвитку інфраструктури та транспортної взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівні. Завдяки вигідному географічному розташуванню та глибокій інтеграції в європейські структури, країна стала одним із ключових центрів транспортного сполучення в Центральній Європі.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, Чеська Республіка, Європейський Союз, інфраструктура, безпека.

ABSTRACT

Purievych D. Peculiarities of Cross-border cooperation of the Czech Republic.

Manuscript. Bachelor's thesis in the specialty 291 International Relations, Public Communications and Regional Studies, OPP International Relations. Lesya Ukrainka Volyn National University. Lutsk, 2024. 60 p. English.

The first chapter defines the concept, models and role of cross-border cooperation in the development of regions and interstate relations, reviews the literature on cross-border cooperation and characterizes the methodological foundations of cross-border cooperation research.

The second chapter analyzes the geographical and political position of the Czech Republic in cross-border cooperation, initiatives and projects within the European Union, and cross-border cooperation with neighboring countries: Germany, Poland, Austria, and Slovakia.

The third chapter identifies joint infrastructure projects and transport cooperation, describes economic and cultural cooperation at the local level, and examines the challenges and obstacles to cross-border cooperation in the Czech Republic.

The conclusions are based on the results of the study. Cross-border cooperation is an important and necessary tool for the development of interstate relations, which ensures effective interaction between the border regions of different states. Due to a wide range of aspects such as economic, social, cultural and environmental cross-border cooperation contributes to the development of infrastructure, raising the standard of the population living, as well as strengthening stability and security in the border areas. As a member of NATO and the EU, the Czech Republic is a part of important international security mechanisms. This allows the country to cooperate with other European states in the fight against threats such as terrorism, organized crime and cyber threats. Ensuring stability in the border areas and joint response to new challenges are also important aspects of cooperation. Thus, the Czech Republic is actively using the opportunities provided by the European Union for development in various areas, including the economy, environment, infrastructure and social integration. The main EU initiatives and projects in which the Czech Republic participates emphasize the country's significant role in the development of sustainable solutions, innovation, research and social initiatives. The Czech Republic's cross-border cooperation with Germany, Poland, Austria, and Slovakia is an important development factor not only for each of these countries individually, but also for the European Union as a whole. This cooperation covers various aspects namely economic, social, cultural and environmental ones and contributes to the sustainable development of the border regions. The Czech Republic demonstrates an active and strategic position in the development of infrastructure and transport cooperation both at the national and international levels. Due to its favourable geographical location and deep integration into European structures, the country has become one of the key centres of transport communication in Central Europe.

Keywords: cross-border cooperation, Czech Republic, European Union, infrastructure, security.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	8
1.1. Поняття, моделі та роль транскордонного співробітництва у розвитку регіонів та міждержавних відносин.....	8
1.2. Огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва.....	14
1.3. Методичні основи дослідження транскордонного співробітництва.....	17
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ.....	21
2.1. Географічне та політичне становище Чеської Республіки в транскордонному співробітництві.....	21
2.2. Ініціативи та проекти в рамках Європейського Союзу.....	27
2.3. Транскордонне співробітництво з сусідніми країнами: Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною.....	33
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	40
3.1. Спільні інфраструктурні проекти та транспортне співробітництво.....	40
3.2. Економічне та культурне співробітництво на місцевому рівні.....	45
3.3. Виклики та перешкоди транскордонного співробітництва Чеської Республіки.....	47
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми. Тема транскордонного співробітництва Чеської Республіки є надзвичайно актуальною в сучасному контексті розвитку Європейського Союзу та зміцнення міждержавних відносин у Центрально-Східній Європі. Географічне положення Чехії, яка має спільні кордони з чотирма важливими європейськими державами – Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною, визначає важливість ефективного співробітництва з сусідніми країнами в різних сферах.

Транскордонне співробітництво між Чеською Республікою та її сусідами допомагає зміцнювати політичну стабільність у регіоні та забезпечує сприятливі умови для безпеки. Це співробітництво охоплює не лише спільні заходи з боротьби з організованою злочинністю та тероризмом, а й узгодження зовнішньої політики в рамках ЄС. Особливо це актуально на фоні геополітичних змін, таких як війна в Україні, коли країни Центральної Європи активно співпрацюють для забезпечення безпеки та підтримки європейської єдності.

Чеська Республіка є важливим економічним партнером для своїх сусідів, і розвиток транскордонної інфраструктури (автомобільних і залізничних шляхів, енергетичних мереж) є необхідним для полегшення товарообігу, зниження витрат на транспортування та інтеграцію ринків. Програми дозволяють підтримувати економічне співробітництво через спільні проекти та ініціативи, спрямовані на покращення умов для малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах.

Культурна і освітня співпраця з країнами-сусідами є важливою складовою транскордонного співробітництва. Взаємний обмін культурними цінностями, спільні освітні програми та мовні курси сприяють зростанню міжособистісних та міжкультурних зв'язків. Програми обміну студентами та викладачами, культурні заходи допомагають зміцнити взаєморозуміння та повагу між народами Чехії та її сусідів, що є основою для мирного

співіснування та розвитку.

Транскордонне співробітництво сприяє поглибленій інтеграції Чехії в Європейський Союз, оскільки воно включає в себе реалізацію європейських програм і політик, таких як європейська політика сусідства, боротьба з кліматичними змінами та покращення соціальних умов. Чехія активно бере участь у загальноєвропейських проектах, спрямованих на стабільність, розвиток та економічне процвітання в регіоні.

Таким чином, транскордонне співробітництво Чеської Республіки є важливим інструментом забезпечення стабільності та розвитку, а також одним із ключових елементів її інтеграції у Європейський Союз. Співпраця з сусідніми країнами дозволяє не лише вирішувати нагальні економічні та соціальні проблеми, а й зберігати мир і безпеку в Європі.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні політичних, економічних, соціальних та культурних вимірів транскордонного співробітництва Чеської Республіки.

Мета дослідження: особливості транскордонного співробітництва Чехії.

Завдання дослідження:

- провести огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва;
- сформулювати методичні основи дослідження транскордонного співробітництва;
- проаналізувати географічне та політичне становище Чеської Республіки в транскордонному співробітництві;
- дослідити ініціативи та проекти в рамках Європейського Союзу;
- розглянути транскордонне співробітництво з сусідніми країнами: Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною;
- визначити спільні інфраструктурні проекти та транспортне співробітництво;
- розглянути економічне та культурне співробітництво на місцевому

рівні;

– узагальнити виклики та перешкоди транскордонного співробітництва Чеської Республіки.

Об’єкт дослідження – транскордонне співробітництво Чеської Республіки.

Предмет дослідження – транскордонне співробітництво Чеської Республіки з сусідніми країнами.

Методологічна база дослідження включає правові основи транскордонного співробітництва, зокрема угод і договорів, підписаних Чехією з її сусідами (Німеччиною, Польщею, Австрією, Словаччиною), таких як Договір про добросусідство, дружбу та співробітництво, а також міжнародні угоди в межах Європейського Союзу (наприклад, програма Interreg), вивчення європейських законодавчих актів і нормативних документів, які регулюють транскордонне співробітництво та інтеграцію прикордонних регіонів в рамках ЄС, документи програм, таких як Interreg, які описують заходи, спрямовані на розвиток інфраструктури, екології, освіти та бізнесу в прикордонних регіонах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому що окремі висновки і результати дослідження можуть використовуватися здобувачами вищої світи зокрема на факультеті міжнародних відносин університету ВНУ при підготовці до семінарів для виконання самостійної роботи, написання рефератів.

Апробація. Основні висновки роботи апробовані на IV Всеукраїнському науково-практичному форумі РЕПІТ (м. Луцьк, 15.05.2025р.).

Структура роботи: вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел на 48 найменувань (21 з яких – іноземною мовою).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Поняття, моделі та роль транскордонного співробітництва у розвитку регіонів та міждержавних відносин

Транскордонне співробітництво є важливим інструментом розвитку міждержавних відносин, що забезпечує ефективну взаємодію між сусідніми країнами на рівні регіонів. Це співробітництво охоплює широкий спектр економічних, соціальних, культурних та екологічних аспектів, сприяючи зміцненню стабільності, розвитку інфраструктури та підвищенню життєвого рівня населення в прикордонних регіонах. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів воно стає ключовим елементом не лише для розвитку окремих регіонів, а й для загальної політичної та економічної стабільності країн.

У цьому контексті важливо розглянути поняття та моделі транскордонного співробітництва, що дозволяють оцінити різні підходи до співпраці, їх специфіку та вплив на розвиток як окремих регіонів, так і міждержавних відносин у більш широкому сенсі. Транскордонне співробітництво не тільки сприяє розвитку прикордонних регіонів, але й допомагає вирішувати спільні проблеми, такі як охорона навколишнього середовища, розвиток інфраструктури, економічна інтеграція та соціальна взаємодія між сусідніми країнами.

С. Петришин та К. Аргіріу зазначають, що вступ країн до Європейського Союзу не зупиняє інтеграційні процеси, а навпаки, їх активізує та зміцнює, включаючи активний розвиток транскордонного співробітництва, створення єврорегіонів (за підтримки Європейського фонду регіонального розвитку) соціально-економічного розвитку, зміцнення регіональних економічних зв'язків та стирання кордонів у цих сферах.

Регіональний розвиток національної економіки відбувається в рамках таких міжнародних процесів, як глобалізація – інтернаціоналізація світового господарства, міжнародна мобільність капіталу, поглиблення процесів уніфікації та стандартизації та регіоналізація – розвиток процесів федералізму, розвиток транскордонного співробітництва, феномен «нового регіоналізму».

Економічне зростання також може відбуватися через локальні процеси, наприклад, локалізацію: географічну концентрацію, економічну експлуатацію та урбанізацію. Регіоналізм – це процес регіонального просторового структурування, підвищення ролі регіонів у соціально-економічному та політичному житті суспільства в цілому та для окремих громадян. Перехідна фаза між «старим» і «новим» регіоналізмом в Європі характеризується появою «єврорегіонів» [15].

Транскордонний регіональний розвиток – це єдиний вектор розвитку, підвищення економічної ефективності, мобільності капіталу, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, створення програм охорони довкілля, соціально-культурного розвитку та фінансування туризму, а також перехід до інноваційної економіки [23].

Транскордонне співробітництво за визначенням Л. Б. Демидчук – це комплекс спільних заходів, спрямованих на зміцнення економічних, соціальних, науково-технічних, культурних та інших відносин між регіональними громадами та місцевими органами виконавчої влади України з регіональними громадами та відповідними органами суміжних держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. Історичний досвід показує, що стабільність і безпека будь-якого регіону залежить насамперед від безпеки його кордонів і прилеглих територій. Слід зазначити, що поняття «транскордонне співробітництво» використовується для позначення всіх видів відносин, тобто ширшого кола процесів транскордонного співробітництва. Це призвело до зміцнення та збільшення різноманітних видів обміну та комунікації за межами регіональних кордонів, а транскордонне співробітництво в усіх сферах сприяє вирішенню

міжрегіональних конфліктів, створенню економічних та гуманітарних зв'язків та зміцненню історично обґрунтованих відносин [4].

Транскордонне співробітництво часто асоціюється з контекстом Європейського Союзу та розвивається в Західній Європі, і перші форми транскордонного співробітництва в Західній Європі створювалися дуже гнучким способом, без офіційних структур. Транскордонне співробітництво почало зароджуватися в Європі наприкінці 1950-х років, і його ключовою роллю було подолання розриву між периферією та центром шляхом підтримки транскордонного співробітництва. Вирішальна мета транскордонного співробітництва: «перетворити природу кордону, який був перешкодою для комунікації та співпраці між громадами по обидва боки Вестфальської системи, у можливість для розвитку прикордонних територій» [33].

Транснаціональне співробітництво є лабораторією процесу міжнародної інтеграції, в якому створюються альянси між різними політичними, економічними, культурними та соціальними характеристиками учасників. Транскордонне співробітництво здебільшого охоплює регіони, які в більшості випадків межують з кордонами відповідних держав, що ставить їх у невідповідні умови порівняно з центром» [11]. Сучасна тенденція в Європейському Союзі полягає в послабленні національних кордонів, що зрештою призведе до територіальної співпраці. Головним у цій зміні є інтеграційна політика Євросоюзу та досягнуті результати – створення єдиного ринку, створення Шенгенської зони, ліквідація внутрішніх кордонів усередині Євросоюзу, запровадження спільної валюти. Регіональна співпраця може набувати різноманітних форм, включаючи географічні та організаційні рамки, конкретні сфери співпраці та акторів-учасників, розбитих за конкретними показниками [11].

Головною причиною розвитку транскордонного співробітництва в Європі став початок інтеграційного процесу після закінчення Другої світової війни. Ця важлива віха означала зміну рамок відносин між окремими державами-членами та їх розуміння спільних кордонів [11].

Транскордонне співробітництво – це форма міжнародного співробітництва між прикордонними регіонами різних держав. Його основною метою є розвиток економічних, культурних, соціальних та політичних зв'язків між сусідніми країнами або регіонами з урахуванням специфіки і потреб прикордонних територій. Таке співробітництво здійснюється через спільні проекти, які сприяють покращенню життєвих умов, економічному розвитку, а також вирішенню прикордонних проблем.

Транскордонне співробітництво охоплює різні аспекти:

- економічний – спільні інфраструктурні проекти, розвиток підприємництва, спільна торгівля, підтримка малих і середніх підприємств, створення робочих місць;
- соціальний – взаємна допомога в сфері охорони здоров'я, освіти, культурного обміну, підтримка соціальних ініціатив;
- екологічний – спільне вирішення екологічних проблем, охорона навколишнього середовища, боротьба з природними катастрофами та екологічними ризиками;
- політичний – співпраця у сфері безпеки, забезпечення правопорядку, управління міграційними потоками [18].

Існують різні моделі транскордонного співробітництва, залежно від інтересів і потреб країн або регіонів, що співпрацюють. Найпоширенішими є:

1. Білатеральна модель – співробітництво між двома державами або їх регіонами. Це одна з найпоширеніших форм транскордонного співробітництва, оскільки вона дозволяє краще вирішувати конкретні питання двосторонніх відносин.

2. Мультилатеральна модель – співробітництво кількох держав або регіонів, яке може включати не лише сусідні країни, а й інші країни або міжнародні організації.

3. Інтеграційна модель – поглиблена форма співпраці, що передбачає створення спільних інститутів, нормативно-правових актів та спільних економічних або політичних структур, таких як Європейський Союз або інші

регіональні об'єднання [29].

Транскордонне співробітництво має важливу роль у розвитку прикордонних регіонів та має наступні характеристики в даному аспекті:

- сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури, спільному використанню ресурсів та може стимулювати розвиток підприємств, підвищення продуктивності праці та зниження рівня безробіття;
- співпраця у сфері безпеки, боротьба з організованою злочинністю, контрабандою, тероризмом. Важливими є спільні ініціативи щодо охорони кордонів і боротьби з нелегальною міграцією;
- розвиток культурних зв'язків, проведення спільних заходів, фестивалів, обміну досвідом у сфері освіти та науки;
- покращення політичних відносин між країнами, вирішення прикордонних та територіальних суперечок мирним шляхом, створення умов для довгострокових стабільних відносин [19].

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль у зміцненні дипломатичних і міждержавних відносин. Воно сприяє:

- вирішенню суперечок з приводу територіальних вод, земель або інших спорних територій мирним шляхом;
- через співпрацю в галузі безпеки, боротьбу з організованою злочинністю, екологічними та гуманітарними кризами;
- ефективній співпраці між державами створює відчуття стабільності і дружніх відносин, що може покращити взаєморозуміння на більш високому рівні [13].

Транскордонне співробітництво є важливим інструментом для розвитку прикордонних регіонів і зміцнення міждержавних відносин. Воно допомагає забезпечити економічну, соціальну та політичну стабільність, зменшити напруженість на кордонах, стимулювати взаємний розвиток і культурний обмін. У глобалізованому світі, де багато питань вимагають спільних зусиль, є необхідною складовою стратегій розвитку для багатьох країн.

Отже, транскордонне співробітництво є важливим і необхідним

інструментом розвитку міждержавних відносин, що забезпечує ефективну взаємодію між прикордонними регіонами різних держав. Завдяки широкому спектру аспектів – економічним, соціальним, культурним і екологічним – транскордонне співробітництво сприяє розвитку інфраструктури, підвищенню рівня життя населення, а також зміцненню стабільності та безпеки в прикордонних зонах.

Загалом, транскордонне співробітництво є важливим елементом у політичній та економічній стабільності країн, що дозволяє не лише вирішувати прикордонні проблеми, але й підвищувати ефективність спільного використання ресурсів, розвитку підприємництва, культурного обміну та інфраструктурних проектів.

Моделі транскордонного співробітництва – білатеральні, мультилатеральні та інтеграційні – відображають різні рівні співпраці між державами, що мають різні інтереси і потреби. Найпоширенішими формами співробітництва є двосторонні угоди, створення єврорегіонів і глибша інтеграція в рамках міжнародних організацій, таких як Європейський Союз.

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль у розвитку прикордонних регіонів, створюючи нові робочі місця, сприяючи економічному зростанню, розвиваючи інфраструктуру, а також зміцнюючи культурні зв'язки та співпрацю в галузі освіти. Водночас воно допомагає вирішувати спільні проблеми, такі як охорона навколишнього середовища, боротьба з контрабандою і нелегальною міграцією, що є важливими аспектами сучасного співробітництва на прикордонних територіях.

Завдяки своєму вкладу в розвиток стабільних міждержавних відносин і покращення якості життя в прикордонних регіонах, транскордонне співробітництво є важливим інструментом для розвитку стратегій національних і міжнародних політик. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів транскордонне співробітництво продовжує залишатися важливим аспектом зовнішньої та внутрішньої політики країн, сприяючи миру, стабільності та розвитку в сучасному світі.

1.2. Огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва

Транскордонне співробітництво є важливим напрямом міжнародних відносин, сприяючи розвитку прикордонних регіонів, покращенню економічних, соціальних та культурних зв'язків між сусідніми державами. Огляд літератури з цієї теми дозволяє глибше зрозуміти теоретичні засади, правові аспекти та практичні реалізації транскордонного співробітництва.

Огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва можна структурувати наступним чином:

1. Теоретичні та правові аспекти ТСК

А. Воронич у статті «Поняття транскордонного співробітництва як механізму забезпечення національної безпеки» аналізує визначення ТСК, його характерні риси та значення для національної безпеки, підкреслюючи актуальність теми в сучасних умовах.

У статті аналізується транскордонне співробітництво, його характеристики та особливості. Актуальність теми зумовлена глобальною ситуацією у світі, пов'язаною, насамперед, з окупацією росії території України, що посилює потребу у транскордонному співробітництві між Україною та сусідніми державами в гуманітарній та оборонній сферах. Транскордонне співробітництво довело свою ключову роль у державних стратегіях безпеки на національному рівні [3].

Х. І. Авдєєва та Д. С. Кобилкін в дослідженні «Огляд підходів до управління транскордонними проєктами в галузі безпеки» розглядають транскордонне співробітництво як ключовий напрям міжнародного співробітництва, який сприяє вирішенню спільних проблем, розвитку регіонів і зміцненню партнерських відносин між сусідніми країнами.

Як зазначають автори, транскордонне співробітництво є ключем до міжнародного співробітництва, яке сприяє вирішенню спільних проблем, зміцненню партнерства між регіонами, що розвиваються, та сусідніми

країнами. Такий вид співпраці сприяє зміцненню взаємодії між регіонами, їх економічному зростанню, інноваціям та підвищенню рівня життя до середньоєвропейського рівня. Євроінтеграційні процеси створили сприятливі умови для налагодження ефективних відносин з країнами ЄС, участі в грантових програмах, реалізації спільних проектів. Особливу увагу було приділено ініціативам з безпеки, які є пріоритетними в багатьох транскордонних програмах [1].

М. Лендшел у статті «Модерні теоретичні підходи до дослідження транскордонного співробітництва у Європі» аналізує сучасні теоретичні підходи до вивчення транскордонного співробітництва, зокрема в контексті політичного життя Європи [12].

2. Практичні аспекти та управління транскордонного співробітництва

Ю.Б. Євчак, А. Зарді, Я. В. Лазур, Д. Очкаі, А. Є. Санченко, А. О. Сошников, В. А. Устименко, Ю. І. Фетько у посібнику «Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник» надають науково-практичний огляд правових засад ТСК в контексті українського законодавства та європейського права, а також розглядають практичні приклади успішного застосування ТСК в Україні та за кордоном.

Посібник містить науково-практичний опис правових засад транскордонного співробітництва в контексті права України та європейського права.

Представлено інструментарій Ради Європи з відповідних питань. Наведено практичні приклади успішного впровадження транскордонного співробітництва в зарубіжних країнах та в Україні [6].

У монографії «Транскордонна співпраця: від європейського досвіду до перспектив реалізації у Карпатському регіоні» Я. Турчин, Т. Астратович-Лейк, О. Горбач досліджуються аспекти ТСК, зокрема аплікація моделі сталого економічного розвитку в транскордонному регіоні та особливості українсько-польського транскордонного співробітництва у галузі туризму [20].

Огляд наукових праць з транскордонного співробітництва свідчить про його багатогранність та значущість у сучасному світі. Від правових та теоретичних основ до практичних реалізацій – охоплює широкий спектр аспектів, які потребують комплексного дослідження та впровадження ефективних стратегій для розвитку прикордонних регіонів і зміцнення міжнародних відносин.

Отже, огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва демонструє його багатогранність і важливість у контексті розвитку міждержавних відносин та прикордонних регіонів. Транскордонне співробітництво є важливим інструментом у вирішенні спільних проблем, розвитку економічних, соціальних і культурних зв'язків між сусідніми державами, а також у зміцненні стабільності та безпеки на національному та міжнародному рівнях.

Дослідження, зокрема роботи А. Воронича та Х. І. Авдєєвої, підтверджують, що транскордонне співробітництво є важливим інструментом для забезпечення національної безпеки та розвитку прикордонних регіонів. Окрім того, зусилля щодо розвитку транскордонної співпраці, особливо в контексті безпеки, сприяють підвищенню партнерства між країнами та регіонами. Євроінтеграційні процеси, які активно впливають на розвиток транскордонного співробітництва, створюють умови для інтеграції країн у європейські грантові програми та спільні проекти.

На практиці транскордонне співробітництво вимагає належного правового забезпечення, що підтверджують дослідження Ю. Б. Євчака та ін. Вони надають огляд правових основ ТСК, а також наводять приклади успішних практик в Україні та за кордоном. Ці дослідження допомагають зрозуміти, як важливо враховувати національне та європейське законодавство при розробці транскордонних проєктів.

Роботи Я. Турчин та ін. зосереджені на застосуванні моделей сталого економічного розвитку в транскордонних регіонах. Вони наголошують на важливості прикордонної співпраці в таких галузях, як туризм, що може стати

рушійною силою для розвитку економіки на місцевому рівні.

Таким чином, літературний огляд свідчить про багатогранність транскордонного співробітництва, яке охоплює різні рівні і аспекти міжнародних відносин. Він підтверджує важливість правових, теоретичних та практичних засад для реалізації успішних транскордонних ініціатив, що сприяють зміцненню зв'язків між державами, підвищенню економічного та соціального розвитку прикордонних регіонів, а також підтримці стабільності та безпеки в Європі та за її межами.

1.3. Методичні основи дослідження транскордонного співробітництва

Методичні основи дослідження транскордонного співробітництва є ключовими для розуміння різних аспектів цієї сфери. Вони включають методи, що дозволяють аналізувати і оцінювати ефективність транскордонного співробітництва на різних рівнях: міжнародному, міжурядовому, регіональному та місцевому.

Метод структурного аналізу, зокрема його варіант – структурно-функціональний аналіз, є ефективним інструментом для дослідження транскордонного співробітництва. Цей метод дозволяє вивчати різні елементи транскордонного співробітництва, їх функції та взаємозв'язки в рамках складних соціальних, економічних та політичних систем [10].

Структурно-функціональний аналіз передбачає вивчення структурних елементів транскордонного співробітництва, таких як:

- органи, що координують транскордонну співпрацю (урядові та міжурядові органи, органи місцевої влади, міжнародні організації);
- міжнародні угоди, транскордонні комісії, робочі групи, регіональні ініціативи;
- фінансові, людські та інфраструктурні ресурси, необхідні для реалізації проектів транскордонного співробітництва.

Структурно-функціональний аналіз також включає вивчення

взаємозв'язків між різними складовими транскордонного співробітництва, таких як:

- взаємодія між урядовими та неурядовими організаціями;
- координація між національними урядами та місцевими органами влади;
- взаємодія між громадянським суспільством та державними структурами в реалізації ініціатив.

Метод структурно-функціонального аналізу є потужним інструментом для дослідження транскордонного співробітництва. Він дозволяє не лише вивчити різні складові цієї співпраці, але й оцінити ефективність та виявити потенційні бар'єри для її розвитку. Завдяки цьому методу можна розробити рекомендації для покращення співпраці між державами та регіонами, що сприяють стійкому розвитку на прикордонних територіях і зміцненню міждержавних відносин.

Прагматичний метод – це підхід, що орієнтується на практичні результати і реальні переваги для вирішення конкретних проблем. У контексті транскордонного співробітництва прагматичний метод зосереджений на досягненні конкретних, вимірюваних результатів у співпраці між державами та регіонами. Його основна мета – не тільки теоретичне осмислення проблем, але й практичне застосування набутих знань і методів для досягнення ефективних рішень [16].

Орієнтація на реальні потреби та результати: Прагматичний метод передбачає фокусування на реальних проблемах прикордонних територій, таких як економічний розвиток, поліпшення інфраструктури, захист навколишнього середовища та покращення якості життя. Проблеми повинні вирішуватися через конкретні ініціативи, які мають чітко визначені цілі, часові рамки та бюджети.

Прагматичний метод поєднує знання з різних областей, таких як економіка, політика, соціологія, екологія, право тощо, для формулювання практичних рішень. Він дозволяє враховувати багатогранність і комплексність

транскордонних відносин, що включають не тільки економічні або політичні аспекти, але й культурні, соціальні та екологічні фактори.

У прагматичному методі важлива здатність адаптуватися до змінних умов і реалій. Транскордонне співробітництво часто стикається з новими викликами, такими як зміна політичної ситуації, глобальні економічні кризи або екологічні катастрофи. Прагматичний підхід дозволяє швидко адаптувати стратегії та моделі співпраці для подолання нових перешкод.

Прагматичний метод орієнтований на досягнення взаємовигідних результатів для всіх учасників транскордонного співробітництва. Це означає, що кожна сторона повинна отримати реальні переваги від співпраці: економічні вигоди, покращення соціальних умов, розвиток інфраструктури тощо.

Прагматичний метод є корисним для дослідження та реалізації транскордонного співробітництва, оскільки зосереджується на практичних, конкретних результатах. Він дозволяє ефективно організовувати співпрацю між державами, адаптувати стратегії до змінних умов і досягати взаємних вигод, що є основою для сталого розвитку прикордонних регіонів і зміцнення міждержавних відносин.

Отже, методичні основи дослідження транскордонного співробітництва є важливою складовою для розуміння та оцінки ефективності цієї діяльності на різних рівнях. Вони включають застосування різних методів, що дозволяють комплексно аналізувати транскордонне співробітництво з урахуванням його складових та практичних аспектів.

Структурно-функціональний аналіз є потужним інструментом для дослідження транскордонного співробітництва. Цей метод дозволяє вивчити основні елементи співпраці, такі як органи, які координують діяльність, міжнародні угоди, фінансові та людські ресурси, а також оцінити взаємозв'язки між різними сторонами. Важливими аспектами є також координація між урядами та місцевими органами влади, а також співпраця між громадянським суспільством і державними структурами. Структурно-

функціональний підхід дозволяє не тільки вивчати складові транскордонного співробітництва, але й визначати потенційні бар'єри для його розвитку, що сприяє розробці рекомендацій для покращення співпраці.

Прагматичний метод орієнтований на практичні результати та реальні переваги для вирішення конкретних проблем. У контексті транскордонного співробітництва цей метод фокусується на досягненні вимірюваних результатів у таких сферах, як економічний розвиток, поліпшення інфраструктури, захист навколишнього середовища та підвищення якості життя. Прагматичний метод є важливим для розробки рішень, що враховують багатогранність транскордонних відносин, включаючи економічні, політичні, соціальні та екологічні аспекти. Він дозволяє адаптувати стратегії до змінних умов і забезпечує здатність швидко реагувати на нові виклики, зокрема політичні чи економічні зміни.

Прагматичний метод орієнтований на досягнення вигод для всіх учасників транскордонного співробітництва, що є важливим для сталого розвитку прикордонних регіонів. Він дозволяє не лише поліпшити економічні та соціальні умови, але й сприяє розвитку інфраструктури, що є основою для зміцнення міждержавних відносин.

Таким чином, методичні основи дослідження транскордонного співробітництва допомагають створити комплексний підхід до вивчення цієї сфери, зокрема через структурно-функціональний аналіз і прагматичний метод. Вони дозволяють ефективно оцінити різні аспекти транскордонної співпраці, розробити стратегії для подолання бар'єрів і досягнення конкретних, практичних результатів, що забезпечують стабільний розвиток прикордонних регіонів і зміцнення міжнародних відносин.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

2.1. Географічне та політичне становище Чеської Республіки в транскордонному співробітництві

Чеська Республіка має стратегічно вигідне географічне та політичне становище в контексті транскордонного співробітництва завдяки своєму розташуванню в Центральній Європі, яке дозволяє їй активно взаємодіяти з кількома сусідніми країнами. Її географічне та політичне становище визначають важливість транскордонного співробітництва для економічного розвитку країни, безпеки, соціальних та культурних обмінів [30].

Чеська Республіка розташована в самому центрі Європи і межує з Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною.

Її територія становить майже 78 864 квадратних кілометрів і поєднує в собі історичні регіони Богемії, Моравії та Сілезії, регіональні центри Прага, Брно та Острава відповідно. Столиця – Прага, найбільше місто країни.

У ландшафті країни переважають пагорби та середньовисокі гори. Це Рудні гори на північному заході Крконоші та Орлині гори на півночі, Східні Бескиди, Карпати на південному сході, Шумавські гори на півдні та південному заході та Богемський ліс на заході. Чехія розташована на Чехо-Моравській височині, яка є вододілом між Ельбою та Дунаєм. Ельба – вона ж Лаба – протікає через Чехію. Іншими водними артеріями є велика чеська річка Влтава (найбільша річка - довжина 440 км). А Морава і Діє в Моравії [37].

Чеська Республіка розташована приблизно в географічному центрі Європи і має площу 78 866 кв. км. Межує з Німеччиною (810 км), Польщею (762 км), Австрією (466 км) і Словаччиною (265 км).

Населення Чеської Республіки становить близько 10,5 мільйонів осіб, бл. 5 мільйонів чоловіків і 5,3 мільйона жінок. Три чверті населення проживає

в містах. Щільність населення становить 131 житель на квадратний кілометр, а загальний приріст населення в Чехії становить 0,8 людини на 1000 жителів.

Чеська Республіка має спільні кордони з Німеччиною на заході, Польщею на півночі, Австрією на півдні та Словаччиною на сході. Це стратегічно важливе розташування дозволяє Чеській Республіці бути важливим гравцем у транскордонних відносинах у Європі.

Чеська Республіка активно співпрацює з Німеччиною в різних сферах, зокрема в економіці, торгівлі, інфраструктурі та охороні навколишнього середовища. Обидві країни є членами Європейського Союзу, що спрощує процеси інтеграції і розвитку спільних ініціатив.

Важливими є проекти, спрямовані на розвиток спільної інфраструктури (автомобільні та залізничні шляхи) і захист навколишнього середовища (наприклад, транскордонні водні ресурси) [48].

Чеська Республіка і Польща мають спільний кордон, що дозволяє активно розвивати економічні зв'язки. У галузі енергетики, охорони навколишнього середовища, а також культури, Чеська Республіка та Польща створюють спільні проекти, спрямовані на розвиток прикордонних територій.

Транскордонне співробітництво полягає також у вирішенні екологічних проблем, таких як забруднення повітря та води, а також збереження біорізноманіття на прикордонних територіях [32].

Чеська Республіка має важливе партнерство з Австрією у різних сферах, включаючи туризм, культуру, науку та техніку. Розвиток ТСК у цій сфері забезпечує збільшення руху людей і товарів між державами.

Ініціативи в області екології та енергетики, а також спільні програми щодо покращення транспортних шляхів через Альпи, мають велике значення для забезпечення сталого розвитку регіонів.

Оскільки Словаччина є сусідом і частиною історичного та культурного простору Чеської Республіки, транскордонне співробітництво з нею має велике значення. Спільні проекти включають підтримку культурних зв'язків, а також реалізацію інфраструктурних і екологічних ініціатив.

Крім того, Словаччина та Чехія мають спільну історичну спадщину, що забезпечує глибоке культурне та соціальне співробітництво.

Сьогодні співпраця є основою, на якій будується будівля ефективного державного управління та регіонального розвитку. У глобальному ландшафті, що швидко розвивається, необхідність співпраці між різними організаціями ніколи не була такою виразною. В основі цього імперативу лежить визнання «синергічного ефекту», тобто глибокої істини про те, що разом суб'єкти можуть досягти набагато більше, ніж вони можуть окремо.

Співпраця втілює систему взаємодії між державними органами, некомерційними організаціями, підприємствами та громадами, які зближуються до спільної мети. Саме оркестровка колективного розуму, ресурсів і зусиль для досягнення спільних цілей сприяє прогресу та зміцнює стійкість перед лицем труднощів. У сфері державного управління співпраця виходить за межі бюрократичних силосів, сприяючи міждисциплінарним підходам до управління, які відповідають складним викликам нашого часу. Співпраця дає урядам можливість використовувати досвід і ресурси різноманітних зацікавлених сторін, каталізуючи інновації та досягаючи більш ефективних результатів політики.

Подібним чином у контексті регіонального розвитку співпраця постає каталізатором інклюзивного зростання та сталого процвітання. Налагоджуючи партнерства між секторами та кордонами, регіони можуть використовувати свої унікальні сили та активи для вирішення нагальних соціально-економічних проблем, від розвитку інфраструктури до збереження навколишнього середовища. Більше того, співпраця сприяє розвитку культури довіри та взаємності, необхідних для побудови стійких спільнот, здатних витримувати шторми та використовувати можливості. Він розвиває мережі солідарності та взаємної підтримки, посилюючи голоси маргіналізованих груп і забезпечуючи справедливий розподіл переваг розвитку.

Сучасне міжмуніципальне співробітництво в Чеській Республіці сягає своїм корінням у період одразу після «оксамитової революції» 1989 року, коли

були відновлені відносини чеських муніципалітетів між собою та з муніципалітетами за кордоном. Водночас почали переглядати угоди та контракти, укладені до 1989 року. Вони базувалися на так званій політиці співпраці всередині соціалістичних країн або на міжнародному співробітництві соціалістичних країн з країнами, що розвиваються.

Перегляд документів було здійснено в усіх муніципалітетах, особливо щодо потенційної застосовності, фактичного виконання та зміни політичної ситуації. У 1990 році було відновлено територіальне управління та внесено інші законодавчі зміни, які зміцнили повноваження муніципалітетів і дали їм можливість розвивати інші форми співробітництва, такі як мікрорегіони, спільна участь у бізнес-корпораціях, спільних інтересах об'єднань юридичних осіб (альянсів). Також відновив діяльність Союз міст і муніципалітетів Чеської Республіки. Протягом 1990-х років виникали нові регіональні та національні структури співпраці, і відбулося подальше прискорення, коли Чеська Республіка вступила до ЄС у 2004 році. Кінець 2010-х років був пов'язаний або з посиленням відносин між приватним і державним сектором, або з фрагментацією існуючих форм співпраці, залежно від обставин. З цієї причини сьогодні муніципалітетам доступна фрагментована структура з понад двадцяти можливих засобів співпраці з іншими муніципалітетами. Співпраця має різний ступінь інтенсивності та просторового розташування у відповідних областях, що зумовлено різноманітними бар'єрами та перешкодами для міжмуніципального співробітництва.

Велика кількість форм міжмуніципального співробітництва представляє, з одного боку, широкий вибір можливостей для співробітництва, але з іншого боку, це обмеження та перешкода для розвитку міжмуніципального співробітництва, оскільки це може призвести до фрагментації влади та джерел. Важливу роль в цьому відіграє відсутність узгодженої концепції міжмуніципального співробітництва. За останні тридцять років сформувалася досить велика кількість різних форм співпраці, які поступово охопили більшу частину території Чехії. Однак динаміка їхнього

розвитку, здається, вичерпана через відсутність концепції, яка б дозволила заповнити порожні місця на карті міжмуніципального співробітництва та охопити всю територію Чеської Республіки. Цей крок активно допоможе надавати ефективні державні послуги в межах муніципалітетів та інфраструктури, а також усунути деякі диспропорції [34].

Чеська Республіка є членом Європейського Союзу, що істотно полегшує її участь у транскордонному співробітництві в межах європейської інтеграції. Вона активно підтримує політику європейської інтеграції, включаючи транскордонне співробітництво, у рамках численних програм ЄС, таких як Interreg, що сприяє розвитку прикордонних регіонів і створенню спільних економічних і соціальних ініціатив.

Чеська Республіка є частиною європейських та міжнародних механізмів безпеки, таких як НАТО та ЄС, що робить транскордонне співробітництво важливим для стабільності та безпеки в регіоні. Вона співпрацює з іншими країнами для боротьби з такими викликами, як організована злочинність, тероризм, нелегальна міграція та кіберзагрози [24].

Географічне та політичне становище Чеської Республіки дозволяє їй бути важливим учасником транскордонного співробітництва в Європі. Спільний кордон з кількома країнами ЄС створює численні можливості для економічної, соціальної та культурної співпраці, а також для вирішення спільних проблем, таких як охорона навколишнього середовища та розвиток інфраструктури. Членство в Європейському Союзі і участь у різних європейських програмах надає Чеській Республіці додаткові переваги для розвитку транскордонного співробітництва.

Отже, географічне та політичне становище Чеської Республіки є стратегічно важливим фактором для розвитку транскордонного співробітництва в Європі. Розташована в самому центрі Європи, Чехія межує з Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною, що створює широкі можливості для взаємодії з сусідніми країнами в різних сферах. Це дає можливість Чеській Республіці активно долучатися до економічних,

культурних, соціальних і екологічних ініціатив, що важливо для сталого розвитку прикордонних територій.

Чехія активно співпрацює з усіма своїми сусідами, зокрема Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною, у галузях економіки, торгівлі, інфраструктури та охорони навколишнього середовища. Протягом останніх десятиліть транскордонне співробітництво в цих сферах стало важливим двигуном економічного зростання, зокрема завдяки спільним проектам щодо розвитку інфраструктури та енергетики, а також збереження екологічних ресурсів.

Членство Чеської Республіки в Європейському Союзі є важливою основою для активної участі в європейських ініціативах та програмах транскордонного співробітництва, таких як Interreg. Це дозволяє країні отримувати підтримку для розвитку прикордонних регіонів та здійснення спільних соціальних і економічних проектів. Зокрема, Чехія активно використовує можливості для покращення економічної інтеграції та розвитку інфраструктури, що забезпечує міцні зв'язки між країнами ЄС.

Як член НАТО та ЄС, Чеська Республіка є частиною важливих міжнародних механізмів безпеки. Це дозволяє країні активно співпрацювати з іншими європейськими державами в боротьбі з такими загрозами, як тероризм, організована злочинність та кіберзагрози. Важливими аспектами співпраці є також забезпечення стабільності на прикордонних територіях та спільне реагування на нові виклики.

Транскордонне співробітництво з Словаччиною, яка є важливим культурним та історичним партнером, сприяє розвитку культурних зв'язків, підтримці спільних ініціатив у галузі науки, освіти та туризму. Це також дозволяє зберігати спільну історичну спадщину та зміцнювати соціальні зв'язки між державами.

Відновлення міжмуніципальних відносин після «оксамитової революції» та подальший розвиток співпраці між муніципалітетами в Чехії сприяють поглибленню транскордонних ініціатив. Однак, існуючі перешкоди,

такі як фрагментація форм співпраці та відсутність узгодженої концепції, вимагають вдосконалення структури міжмуніципального співробітництва для досягнення більш ефективних результатів.

Таким чином, географічне і політичне становище Чеської Республіки створює сприятливі умови для розвитку транскордонного співробітництва, яке є важливим елементом її економічної, соціальної та політичної стабільності. Поглиблена інтеграція в європейські структури та активна участь у міжнародних програмах дозволяє Чехії використовувати значні можливості для розвитку прикордонних територій, вирішення спільних проблем та забезпечення стабільності в регіоні.

2.2. Ініціативи та проекти в рамках Європейського Союзу

Чеська Республіка активно бере участь у різноманітних ініціативах та проектах в рамках Європейського Союзу, що охоплюють різні сфери – від економічного розвитку до захисту навколишнього середовища, інфраструктури та соціальної інтеграції.

1. Програма Interreg

Європейське транскордонне співробітництво, відоме як Interreg, підтримує співпрацю між регіонами NUTS III принаймні двох різних держав-членів, які знаходяться безпосередньо на кордонах або прилеглих до них. Він спрямований на вирішення спільних проблем, визначених спільно в прикордонних регіонах, і використання невикористаного потенціалу зростання в прикордонних областях, одночасно посилюючи процес співпраці з метою загального гармонійного розвитку Європейського Союзу [41].

Програма Interreg є одним з основних інструментів Європейського Союзу для розвитку транскордонного співробітництва між регіонами різних країн ЄС. Чеська Республіка активно бере участь у численних проектах в рамках цієї програми, зокрема:

1. Чеська Республіка співпрацює з Польщею, Німеччиною, Австрією та

Словаччиною через спільні проекти, що сприяють розвитку прикордонних регіонів. Це включає спільну інфраструктуру, розвиток туризму, охорону навколишнього середовища та інтеграцію малих і середніх підприємств.

2. Проекти з розвитку транспортної інфраструктури: покращення дорожніх та залізничних шляхів, розвиток альтернативних видів транспорту (зокрема, залізничний транспорт, екологічно чисті транспортні системи).

Розглянемо основні них:

1. Друга фаза проекту сталої енергетики SUSEN, що підтримується співфінансуванням ЄС, передбачає встановлення технологічних інструментів у дослідницько-дослідницькому центрі сталої енергетики (R&D) у Чеській Республіці. Центр створено в рамках першої фази проекту.

2. Друга фаза проекту Extreme Light Infrastructure – Beamlines (ELI – Beamlines) передбачає встановлення інструментальних технологій і лазерних систем у міжнародному дослідницькому центрі, розробленому в рамках першого етапу проекту. Об'єкт розташований у місті Дольні Брежани в регіоні Центральна Богемія Чеської Республіки, і системи вводяться в експлуатацію з метою початку експериментів на початку 2018 року.

3. Проект CityWalk допомагає 10 містам у Дунайському регіоні зменшити викиди, шум і затори на вулицях за допомогою ряду заходів, які сприяють більш стійким формам мобільності. Наголос робиться на покращенні умов для пішоходів, щоб зробити міста більш зручними для життя, безпечнішими та здоровішими.

4. InduCult2.0: відкриття промислової культури в Центральній Європі

Вісім регіонів Центральної Європи об'єдналися, щоб досліджувати та використовувати свою багату промислову культуру. Метою проекту InduCult2.0 є зробити ці регіони кращими місцями для життя та роботи та забезпечити більш привабливе розташування для інвесторів і туристів – шляхом покращення їх ідентичності та іміджу.

5. Запровадження онкологічної допомоги, орієнтованої на пацієнта, у Центральній Європі

Рак є основною причиною смерті в ЄС, але з підвищенням рівня виживаності змінюється те, як люди переживають рак. Це вимагає більш орієнтованого на пацієнта підходу до лікування. Проект INTENT, реалізований у Чехії, Угорщині, Італії та Словенії, спрямований на розробку інноваційних рішень для підтримки такого підходу в Центральній Європі [44].

Чеська Республіка використовує фінансові ресурси з Європейського фонду регіонального розвитку для покращення економічної ситуації та розвитку інфраструктури на національному та регіональному рівнях.

Європейський фонд регіонального та розвитку (ЄФРР) у Чехії виділяє 3,4 мільярда євро на цифровізацію її економіки, підтримку досліджень та інновацій та підвищення зростання та конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу, а також на підтримку підприємництва, промислового переходу та розумної спеціалізації.

Інвестиції вартістю 6,5 мільярда євро збільшать частку відновлюваних джерел енергії, зменшать споживання енергії та викиди парникових газів у громадських будівлях і замінять джерела енергії з викопного палива відновлюваними джерелами енергії на підтримку цілей REPowerEU. Більше того, Чехія покращить свою реакцію на зміну клімату (наприклад, повені, посухи) завдяки спеціальній програмі «Довкілля», яка фінансуватиме природоохоронні заходи та відновлення природних екосистем і стале управління водними ресурсами. Країна також прискорить перехід до циркулярної економіки відповідно до Нового плану дій циркулярної економіки.

Фонд справедливого переходу (JTF) надасть 1,5 мільярда євро на реструктуризацію підприємств під час їх переходу до економіки з низьким вмістом вуглецю, збереження робочих місць і диверсифікацію економіки в регіонах Чехії, які найбільше постраждали від переходу до кліматично нейтральної економіки. Підприємства також розвиватимуть нові відновлювані джерела енергії, щоб підтримати циркулярну економіку. Кошти також підтримають покращення якості формальної та неформальної освіти та

підвищення кваліфікації та перепідготовку працівників для створення робочої сили, яка буде готова зайняти нові робочі місця, які будуть створені в результаті економічної трансформації.

Завдяки 4,1 мільярду євро з ЄФРР та Фонду згуртованості Чехія розвине екологічно чистий міський і приміський громадський транспорт та інфраструктуру зарядних станцій для чистих транспортних засобів. Майбутні інвестиції сприятимуть підвищенню якості, продуктивності та привабливості залізниці як основи сталого транспорту. Нарешті, Чехія використовуватиме кошти ЄС для інвестування в стійку, безпечну, стійку до клімату, розумну та взаємопов'язану національну та регіональну дорожню інфраструктуру [36].

Чеська Республіка має довгу історію наукового досвіду завдяки передовим дослідженням у галузях, які варіюються від сталого сільського господарства до штучного інтелекту. Тому не дивно, що країна посідає 24 місце в Глобальному індексі інновацій 2021 року. З 1993 року, коли була утворена Чехія, наука та промисловість отримали більше мільярда євро інвестицій через такі програми фінансування, як Сьома рамкова програма та Horizon 2020. Очікується, що цей успіх продовжиться під час Horizon Europe – ключової програми фінансування ЄС для досліджень та інновацій до 2027 року. Понад 500 мільйонів євро загальних чистих коштів ЄС внесок у проекти Horizon 2020 за участю Чехії. З нагоди головування Чехії в Раді Європейського Союзу (липень-грудень 2022 р.) спеціально розроблений пакет CORDIS Spotlight Pack висвітлює 16 дослідницьких проектів, завершених у рамках Horizon 2020 [47].

Чеська Республіка бере участь у програмі Erasmus+, яка спрямована на підтримку мобільності студентів, молоді та викладачів, а також на розвиток співпраці між університетами та освітніми установами різних країн ЄС.

Чеські університети активно співпрацюють з іншими вишами ЄС в рамках обміну студентами та викладачами, проведення наукових досліджень. Підтримка програм для молодіжних організацій, що включають обмін досвідом між молоддю різних країн, волонтерство, а також розвиток

молодіжних ініціатив [46].

План Чехії наразі включає 15 реформ і 9 інвестицій для зменшення залежності країни від викопного палива відповідно до однієї з цілей плану REPowerEU.

Ключові заходи для REPowerEU:

1. Сприяти хвилі оновлення, підтримуючи та консультуючи домогосподарства, підприємства та установи державного сектору щодо ремонту їхніх будівель;
2. Оптимізувати та прискорити видачу дозволів для відновлюваних джерел енергії;
3. Спростити підключення відновлюваних джерел енергії до мереж; і надавати підтримку енергетичним спільнотам.

Інвестицій сприятимуть модернізації та цифровізації електромережі, розробці нових фотоелектричних джерел енергії, електрифікації залізниць, підтримають закупівлю електричних або водних транспортних засобів і вантажних електровелосипедів приватними компаніями, а також сприятимуть розвитку екологічних навичок і екологічності в університетах [31].

Отже, Чеська Республіка активно використовує можливості, надані Європейським Союзом, для розвитку в різних сферах, включаючи економіку, екологію, інфраструктуру та соціальну інтеграцію. Основні ініціативи та проекти ЄС, в яких бере участь Чехія, підкреслюють значну роль країни у розвитку сталих рішень, інновацій, наукових досліджень та соціальних ініціатив.

Програма Interreg є важливим інструментом для розвитку транскордонного співробітництва між країнами ЄС. Чеська Республіка активно співпрацює з сусідніми країнами, зокрема Польщею, Німеччиною, Австрією та Словаччиною, у таких проектах, як розвиток інфраструктури, покращення транспортної доступності та збереження навколишнього середовища. Проекти з розвитку сталого транспорту, покращення умов для пішоходів, а також інвестиції в інноваційні дослідницькі центри

підтверджують відданість Чехії принципам сталого розвитку та інтеграції у європейську спільноту.

Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) підтримує Чеську Республіку в модернізації інфраструктури, підвищенні конкурентоспроможності малих і середніх підприємств, а також у підтримці переходу до циркулярної економіки. Чехія інвестує значні кошти в розвиток відновлюваних джерел енергії, зниження викидів парникових газів та збереження природних екосистем, що допомагає досягати цілей у рамках ініціативи REPowerEU.

Horizon Europe і Horizon 2020 є основними програмами для фінансування наукових досліджень та інновацій в Чехії. Залучення країни до цих програм підкреслює її високий рівень наукових розробок у таких сферах, як сталий розвиток, сільське господарство, штучний інтелект та інші високотехнологічні галузі. Чехія також активно підтримує розвиток мобільності студентів і молоді через програму Erasmus+, що сприяє міжнародній співпраці у сфері освіти та культурного обміну.

План REPowerEU націлений на зменшення залежності від викопних джерел енергії, а також модернізацію енергетичної інфраструктури країни. Чехія сприяє розвитку нових відновлювальних джерел енергії, електрифікації транспорту та підтримці інновацій в екологічних технологіях. Ці ініціативи забезпечують сталий перехід до економіки з низьким рівнем вуглецевих викидів і є частиною глобальної стратегії щодо подолання наслідків зміни клімату.

Загалом, участь Чеської Республіки в різноманітних ініціативах і проектах ЄС є важливою для підтримки розвитку економіки, науки та технологій, а також для покращення якості життя громадян та забезпечення сталого майбутнього в межах Європейського Союзу.

2.3. Транскордонне співробітництво з сусідніми країнами: Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною

Транскордонне співробітництво Чеської Республіки з її сусідами – Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною – є важливим елементом її зовнішньої політики та стратегічного розвитку, оскільки країни мають спільні кордони та тісні економічні, культурні й соціальні зв'язки. Всі ці країни є членами Європейського Союзу, що сприяє розвитку різних ініціатив і проектів, спрямованих на покращення інфраструктури, екологічної ситуації, економічного співробітництва та соціальних відносин між прикордонними регіонами.

Німеччина є одним з основних торгових партнерів Чеської Республіки, а також важливим сусідом з точки зору транскордонного співробітництва.

Відносини між Німеччиною та Чехією дуже тісні. Після візиту федерального президента Франка-Вальтера Штайнмаєра у 2021 році федеральний канцлер Олаф Шольц відвідав Чехію 29 серпня 2022 року, виголосивши свою «Празьку промову» про ЄС у Карловому університеті. У липні 2022 року федеральний міністр закордонних справ Анналена Бербок відвідала Чехію з першим візитом після вступу на посаду та підписала з цього приводу угоду про продовження двосторонньої програми дій. У вересні 2023 року Чехія була офіційним гостем на традиційному громадянському фестивалі федерального президента в замку Бельвю в Берліні.

Договір про добросусідство, дружбу та співробітництво від 27 лютого 1992 року разом із німецько-чеською Декларацією про взаємні відносини та їх майбутній розвиток від 21 січня 1997 року є одним із найважливіших наріжних каменів німецько-чеських відносин. Суть Декларації полягає в зобов'язанні обох сторін розвивати німецько-чеські відносини в дусі добросусідства та звільнити їх від політичних і правових проблем, що виникли в минулому.

Чехія та Німеччина інтенсивно співпрацюють над європейською політикою сусідства, Західними Балканами та підтримкою України з початку російської агресивної війни. Одинадцять робочих груп, до складу яких входять працівники міністерств Німеччини та Чехії, збираються в рамках

стратегічного діалогу між країнами. Транскордонне співробітництво з Вільною Землею Баварія та Вільною Землею Саксонія в останні роки активізувалося.

Німеччина є найважливішим торговельним партнером Чехії, і економіки двох країн тісно взаємопов'язані, особливо в автомобільному секторі. Близько 4000 німецьких компаній або компаній з німецьким пакетом акцій створено в Чехії [43].

Існує різноманітний культурний обмін на всіх рівнях. У Чехії представлені всі політичні фонди та організації, які займаються культурним посередництвом та освітнім співробітництвом (Гете-Інститут, Німецька служба академічних обмінів (DAAD), Центральне агентство шкіл за кордоном ZfA і DSP. Німецько-чеський фонд майбутнього та Форум німецько-чеського діалогу є ключовими стейкхолдерами у сфері співпраці громадянського суспільства.

Чеська Республіка та Німеччина мають розвинуті торгові та інвестиційні зв'язки. Німеччина є найбільшим економічним партнером Чехії, і транскордонне співробітництво дозволяє покращити інтеграцію ринків, створення спільних підприємств і розвиток інфраструктури.

Обидві країни беруть участь у спільних ініціативах у рамках ЄС, таких як програма Interreg. Це включає проекти з розвитку транспортної інфраструктури (автомобільні та залізничні шляхи, трансграничні транспортні коридори), а також ініціативи для покращення екології на прикордонних територіях (наприклад, управління водними ресурсами та охорона біорізноманіття).

Чехія та Польща мають важливі транскордонні зв'язки, які сприяють економічному розвитку та інтеграції прикордонних регіонів.

Чеська Республіка і Польща активно співпрацюють у промисловому секторі, зокрема в енергетичній, металургійній та хімічній промисловості. Спільні інвестиційні проекти сприяють розвитку малих та середніх підприємств в прикордонних регіонах.

Interreg Чехія-Польща – це програма транскордонного співробітництва, яка підтримує співпрацю між Чехією та Польщею. Вона спрямована на сприяння економічному, соціальному та територіальному розвитку регіону. Ці спільні зусилля зосереджені на конкретних сферах, таких як, наприклад, покращення місцевої мобільності шляхом модернізації автомобільного та залізничного сполучення. Він також підтримує малий бізнес і заохочує діяльність із розбудови громади, яка, у свою чергу, зміцнить місцеві громади [39].

Одним з важливих аспектів співпраці є енергетичні проекти, зокрема розвиток інфраструктури для постачання газу і електричної енергії через прикордонні регіони.

Чеська Республіка та Австрія мають значні історичні та культурні зв'язки, і це співробітництво залишається важливим для обох країн.

Interreg Австрія-Чехія – ця програма підтримує стале транскордонне співробітництво, спрямоване на покращення економічної, соціальної та територіальної інтеграції між Австрією та Чехією. Основні пріоритети включають транскордонне співробітництво, спрямоване на сприяння дослідженням, інноваціям та освіті, одночасно вирішуючи екологічні проблеми та сприяючи сталому розвитку. Ці спільні зусилля, у свою чергу, стосуватимуться вдосконалення інфраструктури, обміну знаннями та створення стійких інтегрованих спільнот через кордони [42].

Як частина європейської політики згуртованості, Програма Interreg Австрія-Чеська Республіка спрямована на посилення сталого транскордонного співробітництва, стимулювання економічної, соціальної та територіальної інтеграції. Програма наголошує на інноваціях, стійкості до навколишнього середовища, культурному збагаченні та реформі управління для побудови сильнішого та більш пов'язаного регіону.

Очікувані результати

Пріоритет 1: Дослідження та інновації – спільні пілотні дії та рішення в спільних дослідницьких інфраструктурах і службах.

Пріоритет 2: Клімат і навколишнє середовище – спільна база знань – інвентаризація та обмін даними для кращої підготовки до наслідків зміни клімату.

Пріоритет 3: Транскордонне співробітництво для покращення транскордонної освіти в дитячих садках, початкових школах, середніх школах, університетах і професійно-технічних школах

Проекти мають залучати принаймні одного партнера з Австрії та одного з Чеської Республіки, забезпечуючи транскордонну співпрацю. Крім того, партнерства можуть бути структуровані через Європейські групи територіального співробітництва (EGTC) або транскордонні юридичні особи.

Програма Interreg Австрія-Чеська Республіка є наріжним каменем транскордонного співробітництва, що сприяє сталому розвитку та сприяє інноваціям, екологічній стійкості та культурному зростанню. Вирішуючи спільні проблеми та використовуючи сильні сторони регіону, програма спрямована на створення динамічного та інтегрованого європейського регіону [2].

Чехія і Словаччина мають особливі історичні та культурні зв'язки, адже ці дві країни до 1993 року були частинами єдиної держави – Чехословаччини. Це сприяє активному транскордонному співробітництву в багатьох сферах.

Хоча колись вони були частиною однієї країни, після розколу колишньої Чехословаччини міста вздовж прикордонного регіону поступово віддалилися, що призвело до загального браку співпраці в кількох важливих сферах політики.

Зважаючи на це, проект «Майбутнє рука об руку – розбудова транскордонної співпраці» мав на меті створити транскордонну мережу між регіональними та місцевими учасниками, приділяючи особливу увагу екологічній освіті та культурі.

Проект розпочався в містах Славичин, Угровець, Модра та Тупеші, які вирішили розпочати проведення спільних зустрічей як засобу закладення основи для більш глибокої співпраці. Невдовзі побачивши цінність таких

зусиль, спільні зустрічі швидко розширилися й охопили більш регіональну територію. Він також розширив свою мету, працюючи над сприянням інтенсивній співпраці між регіональними гравцями та розробляючи схему подолання бар'єрів у прикордонній зоні шляхом передачі інформації та досвіду у сфері освіти та, зокрема, екологічної освіти та культури.

Незважаючи на те, що кінцевою метою проекту було створення нових унікальних транскордонних традицій, він у підсумку досяг набагато більшого. Зрештою, проект успішно підвищив рівень освіти, запровадив інноваційні методи співпраці, покращив загальні умови життя в регіоні та, можливо, найголовніше, об'єднав мешканців прикордонного регіону для створення єдиного почуття ідентичності.

Як прямий результат зусиль проекту, за словами координаторів, регіон зараз насолоджується новими партнерствами, які сприяють взаємозв'язку культур і створенню нових дружніх стосунків. Наприклад, мовні бар'єри було зменшено завдяки рішення видавати навчальні матеріали обома мовами. Це в свою чергу сприяло взаємному обміну досвідом між чеськими та словацькими освітянами. Завдяки цьому обміну освітяни змогли вдосконалити свої методи викладання і, таким чином, підвищити рівень освіти мешканців району [38].

Чехія і Словаччина реалізують спільні проекти з покращення інфраструктури, зокрема дорожньої мережі та залізничного сполучення, що сприяє розвитку прикордонних регіонів та зменшенню часу транспортування товарів і пасажирів.

Проекти, спрямовані на розвиток культурних зв'язків, соціального діалогу та освіти, допомагають підтримувати історичні та культурні зв'язки між народами цих двох країн. Спільні освітні програми, культурні заходи, а також обміни студентами сприяють покращенню взаєморозуміння між сусідніми країнами.

Отже, транскордонне співробітництво Чеської Республіки з Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною є важливим фактором розвитку не лише для кожної з цих країн окремо, але й для Європейського

Союзу в цілому. Це співробітництво охоплює різні аспекти – економічні, соціальні, культурні та екологічні, і сприяє стабільному розвитку прикордонних регіонів.

Німеччина є важливим економічним партнером Чехії, і обидві країни активно працюють над покращенням інфраструктури та розвивають спільні проекти в рамках програми Interreg. Співпраця з Німеччиною також включає культурні ініціативи, які зміцнюють зв'язки між народами і сприяють взаєморозумінню через освіту та культурні обміни.

Польща та Чехія активно взаємодіють у промисловості, енергетичному секторі та в рамках програм транскордонного співробітництва, таких як Interreg Чехія-Польща. Це сприяє розвитку регіонів, покращенню інфраструктури та підтримці малих підприємств на прикордонних територіях.

Австрія та Чехія мають історичні та культурні зв'язки, і їх співробітництво зосереджене на сталому розвитку, інноваціях та екологічній стійкості. Програма Interreg Австрія-Чехія забезпечує важливі проекти в галузі освіти, досліджень та інфраструктури, що сприяє зростанню інтеграції між державами.

Словаччина та Чехія мають особливі зв'язки, що залишилися від часів єдиної Чехословаччини. Спільні проекти з розвитку інфраструктури та культурної взаємодії покращують умови життя в прикордонних регіонах. Освітні ініціативи, культурні заходи та мовні бар'єри, зменшені завдяки двомовним матеріалам, стали важливими елементами транскордонної співпраці, що зміцнює відносини між народами.

Отже, транскордонне співробітництво Чеської Республіки з її сусідами сприяє сталому розвитку, покращенню якості життя, зменшенню економічних та соціальних бар'єрів, а також розвитку культурної співпраці, що є запорукою гармонійних відносин на європейському континенті.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

3.1. Спільні інфраструктурні проекти та транспортне співробітництво

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції європейського простору транспортна інфраструктура відіграє ключову роль у забезпеченні економічного розвитку, зміцненні зовнішньоекономічних зв'язків та мобільності населення. Чеська Республіка, розташована у самому центрі Європи, є важливим транзитним хабом, який з'єднує Захід і Схід, Північ і Південь континенту. Завдяки своєму стратегічному положенню, країна активно бере участь у розробці та реалізації спільних інфраструктурних проектів, а також у поглибленні транспортного співробітництва з країнами Європейського Союзу, сусідніми державами та міжнародними організаціями.

Чехія постійно модернізує власну транспортну систему, орієнтуючись на європейські стандарти та стратегії сталого розвитку. Особливу увагу вона приділяє участі в проектах транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), розвитку високошвидкісних залізниць, інтеграції мультимодальних логістичних рішень, а також транскордонній співпраці, зокрема з такими країнами як Німеччина, Австрія, Польща, Словаччина та Україна. Ці процеси сприяють не лише підвищенню ефективності перевезень, але й зміцненню політичного та економічного партнерства у регіоні Центральної Європи.

Розглянемо інфраструктурні та транспортні проекти Чехії

Чехія отримала 430 мільйонів євро від Євросоюзу на 12 проектів, спрямованих на модернізацію залізничної мережі. Європейське фінансування має покрити 80% вартості будівництва залізниці та 50% витрат на підготовчі роботи.

Чеська Республіка отримає фінансування від Connecting Europe Facility (CEF) у рамках першого етапу програми ЄС на 2021-2027 роки. Загальний

обсяг фінансування підтримки 12 проектів, максимальна сума якого становить 430,34 мільйонів євро, буде виділено на вісім проектів, які реалізує чеський оператор залізничної інфраструктури. Європейське фінансування має покрити 82,4% вартості будівництва залізниці та 50% витрат на підготовчі роботи. Що стосується розгортання європейської системи керування поїздами ETCS, субсидії визначаються відстанню на кілометр, де встановлено обладнання.

На модернізацію лінії Прага-Бубніце – Прага-Вістрават виділено 101,34 мільйонів євро. Роботи включають реконструкцію колії на станції Прага-Бубни, а також будівництво ділянки нової станції Прага-Віставште в рамках проекту організації залізничного сполучення між Прагою та міжнародним аеропортом імені Вацлава Гавела.

Фінансування ЄС у розмірі 82,69 мільйона євро буде використано для модернізації перевантаженої двосмугової приміської лінії Прага-Ліза-над-Лабем протяжністю 5,8 км Челаковіце-Мштетіце. Оператор SZ підписав контракт на суму 87,85 мільйонів євро навесні 2022 року з консорціумом, що складається з Eurovia, Sabterra, GJW Praha та Electrification Železnik Praha. Ще 40,75 мільйонів євро буде виділено з фонду CFF на модернізацію 1,3-кілометрової ділянки. Контракт підписано з консорціумом на чолі з Strabag Rail.

На реконструкцію станції Веспрем на транскордонній лінії Границе-над-Мораве – Жиліна, яка є частиною коридору Рейн-Дунай, виділено 84,6 мільйонів євро. За європейську систему управління рухом ETCS рівня 2, базова версія 3, оператор SZ отримає 24,3 мільйона євро за дві ділянки на перехресті Uhřetěves – Lísa nad Labem у Празі.

Чеській залізниці Чеські Драги (CD) було виділено 15,6 мільйона євро для оснащення бортовим обладнанням ETCS 115 локомотивів, що працюють на європейському коридорі мережі TEN-T. Оператору вантажних перевезень CD Cargo було виділено 6,58 мільйонів євро на модернізацію електричних локомотивів серії 122 обладнанням ETCS. Внесок ЄС у продовження досліджень проекту HSML Дрезден-Прага становитиме 19,1 мільйона євро

[37].

Єврокомісія затвердила план фінансування будівництва, модернізації та реконструкції під'їзних колій у Чехії. Проект обійдеться в 74 мільйони євро і триватиме до 2027 року. Про це пише Rail.insider з посиланням на Railfreight. Державна допомога надається у формі прямих грантів, які, як повідомляється, покривають 49 % загальних витрат та інвестицій. Отримати фінансування може будь-яка компанія, яка хоче забезпечити ефективне сполучення всієї залізничної мережі країни.

Фінансування може спрямовуватися безпосередньо на будівництво чи реконструкцію об'єктів, пов'язаних із залізницею. Особливо це стосується пристроїв контролю навантаження [7].

Розглянемо спільні інфраструктурні проекти та транспортне співробітництво Чеської Республіки та України.

Європейська комісія вирішила схвалити 166 проектів спільного інтересу для модернізації енергетичної системи Європи. Це рішення спрямоване на реалізацію Європейської зеленої угоди та досягнення цілей Європи щодо зміни клімату.

Один із 166 затверджених проектів – проект створення водного коридору між Україною, Словаччиною, Чехією, Австрією та Німеччиною. Цей коридор відіграватиме значну роль у зміцненні енергетичної безпеки України та є ключовим для її інтеграції в європейську енергетичну мережу. Крім того, проект стане потужним драйвером розвитку водної галузі в Україні та сприятиме доступу українського водню на європейський енергетичний ринок. Все це допоможе Україні прискорити перехід до використання зелених джерел енергії та рухатися шляхом економічних і політичних перетворень з Європою.

Єврокомісія затвердила перший список проектів спільного інтересу. Зі 166 проектів, включених до нього, 65 пов'язані з водною енергетикою, що підтверджує прихильність Європейського Союзу політиці зеленого переходу. Проекти, які підтримує Європейська комісія, отримують переваги від спрощених процедур ліцензування та регулювання, а також можуть

отримувати фінансування від ЄС Connecting Europe Facility. Очікується, що реалізація проектів, підтриманих Європейською комісією, допоможе подвоїти потужність мереж ЄС до 2030 року та досягти 42,5% частки енергії з відновлюваних джерел [5].

У рамках проекту Export Alliance APPAU за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» започатковано Двосторонній комітет Чехія-Україна. З української сторони відібрано п'ятьох учасників, а з чеської сторони ще формується команда. Місія комітету полягає в розробці та реалізації спільного плану розвитку, а його основним інструментом є портфоліо спільних проектів і програм. Наразі це портфоліо налічує близько 20 проектів, ініціатив та важливих заходів. Одним із ключових результатів кластерної співпраці є участь чеських партнерів у трьох консорціумах, очолюваних різними кластерами APPAU. Це стало можливим завдяки високому рівню довіри та стосунків, які склалися за останні два роки.

Партнерство розпочалося на початку 2022 року, коли чеське державне агентство Czech Inno почало активно підтримувати українські компанії через Український кластерний альянс. Ця співпраця призвела до численних торговельних місій та участі у великих форумах, таких як MSV 2022 і 2023, а також чесько-українському форумі з кібербезпеки. Ці події підтвердили взаємну зацікавленість у розвитку технологічного співробітництва.

Новостворений комітет має на меті синхронізувати зусилля та підвищити ефективність існуючих і майбутніх проектів між двома країнами. Комітет, який зосереджується на розумному виробництві, сталому розвитку міст, інфраструктурі та розвитку енергетичного сектору, прагне визначити сфери зростання та співпраці на 2024-27 роки [9].

Чеські партнери активно підтримують українські кластери в проектах відновлення, зокрема в сферах розумних міст та територій. Це включає участь у спільних заходах, форумах та обмінах для розвитку інноваційних рішень [24].

Перспективи розвитку

1. Чехія планує побудувати перші ділянки високошвидкісної залізниці до 2030 року, що значно покращить внутрішнє та міжнародне сполучення.

2. Акцент на екологічні види транспорту, зокрема електрифікацію залізниць та розвиток вантажних перевезень по залізниці, сприятиме зменшенню викидів та покращенню екологічної ситуації.

3. Продовження модернізації інфраструктури та участь у транскордонних проектах сприятимуть глибшій інтеграції Чехії в європейські транспортні мережі, покращуючи економічні та логістичні зв'язки.

Отже, Чеська Республіка демонструє активну та стратегічну позицію в питаннях розвитку інфраструктури та транспортної взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівні. Завдяки вигідному географічному розташуванню та глибокій інтеграції в європейські структури, країна стала одним із ключових центрів транспортного сполучення в Центральній Європі.

Значне фінансування з боку Європейського Союзу, зокрема в межах програми Connecting Europe Facility (CEF), дозволяє Чехії реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти. Йдеться про модернізацію залізничних ліній, будівництво нових станцій, впровадження європейської системи керування поїздами (ETCS) та оновлення локомотивного парку. Такі ініціативи не лише покращують якість перевезень, але й сприяють екологічній безпеці, енергоефективності та переходу до сталого транспорту.

Особливу роль відіграє транскордонне співробітництво, зокрема із Німеччиною, Австрією, Польщею, Словаччиною та Україною. Значущим прикладом стало створення водного коридору між Україною, Чехією та іншими країнами ЦСЄ, що відповідає цілям Європейської зеленої угоди та сприяє енергетичній трансформації регіону. Спільні з Україною ініціативи, такі як діяльність Двостороннього комітету Чехія – Україна та проекти в межах кластерної співпраці, відкривають нові можливості для відновлення, цифровізації та технологічного зростання.

Таким чином, інфраструктурна модернізація та транспортне

співробітництво Чеської Республіки є не лише частиною внутрішньої стратегії розвитку, але й важливим внеском у зміцнення економічної, енергетичної та політичної стабільності Європи. У перспективі це створює передумови для ще глибшої інтеграції країни в європейські мережі, покращення логістичних маршрутів і підтримки сталого розвитку як на національному, так і на міжнародному рівні.

3.2. Економічне та культурне співробітництво на місцевому рівні

Економічне та культурне співробітництво на місцевому рівні в Чеській Республіці є ключовими факторами розвитку регіонів, зміцнення двосторонніх відносин та інтеграції в європейський контекст.

Місцеві органи влади активно сприяють розвитку малого та середнього через надання грантів, створення бізнес-інкубаторів та консультаційних центрів. Це забезпечує підприємцям доступ до ресурсів та підтримки для розвитку їхнього бізнесу. Створення спеціальних економічних зон та технопарків у таких містах, як Брно, Острава та Пльзень, сприяє залученню інвестицій, розвитку інноваційних технологій та створенню нових робочих місць.

Міста та громади Чеської Республіки активно налагоджують партнерства з іноземними муніципалітетами. Наприклад, у травні 2023 року відбулася онлайн-зустріч між представниками Павлоградської міської громади (Україна) та муніципалітету Новий Їчин (Чехія), під час якої обговорювалися можливості співпраці та обміну досвідом [14].

Місцеві громади реалізують спільні проекти з іноземними партнерами, спрямовані на розвиток інфраструктури, енергозбереження та соціальних послуг. Наприклад, Закарпатська область України працює над посиленням співпраці з Південноморавським краєм Чехії, обговорюючи спільні проекти в галузях екології, енергоефективності та медицини [8].

Міста Чеської Республіки активно укладають угоди про співпрацю з

містами інших країн, що сприяє обміну культурними досягненнями, організації спільних заходів та розвитку туризму. Місцеві громади активно організовують фестивалі, виставки та інші культурні заходи, які сприяють розвитку туризму та зміцненню міжкультурних зв'язків.

У містах, таких як Острава, реалізуються проекти, які поєднують економічні, культурні та екологічні аспекти розвитку. Наприклад, проект «Smart City Ostrava» спрямований на впровадження інноваційних технологій для покращення якості життя мешканців, розвитку бізнесу та збереження навколишнього середовища [40].

Чеська Республіка активно підтримує міжнародну співпрацю, зокрема з Україною. У вересні 2023 року відбулася онлайн-зустріч між заступниками міністрів культури та інформаційної політики України та заступником міністра культури Чеської Республіки, на якій обговорювалися шляхи розширення спільних культурних проектів, зокрема у сферах збереження культурної спадщини, цифровізації та арт-терапії [22].

Завдяки активній участі в міжнародних проектах, обміну досвідом та підтримці культурних ініціатив, місцеві громади Чеської Республіки вносять вагомий вклад у розвиток як національної, так і міжнародної культурної та економічної співпраці [21].

У вересні 2024 року було оголошено про запуск проекту ARK III, спрямованого на збереження культурної спадщини за допомогою цифровізації. Проект передбачає використання мобільних станцій для оцифрування манускриптів та 3D-сканування культурних об'єктів. Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» стане базовим центром для навчання українських фахівців.

У листопаді 2024 року делегація Львівської агломерації відвідала Брно для обміну досвідом у сфері управління та планування. Візит включав ознайомлення з інтегрованими стратегіями розвитку та інструментами управління інвестиціями, що сприяють ефективному розвитку міської інфраструктури та послуг.

Отже, економічне та культурне співробітництво на місцевому рівні в Чеській Республіці демонструє важливу роль муніципалітетів у розвитку як внутрішньої інфраструктури, так і міжнародних відносин. Завдяки активній участі місцевих органів влади у програмах підтримки бізнесу, інноваційних ініціативах, міжнародному партнерстві та культурних обмінах, регіони Чехії стають не лише економічно сильнішими, але й більш інтегрованими в європейський простір.

Партнерства з іноземними містами, зокрема українськими громадами, засвідчують прагнення Чехії підтримувати сталий розвиток, транскордонну співпрацю та культурну взаємодію. Ініціативи на кшталт «Smart City Ostrava» чи проєкту ARK III ілюструють, як місцевий рівень здатен впроваджувати високотехнологічні рішення для збереження культурної спадщини та покращення якості життя громадян.

Таким чином, місцеве співробітництво в Чеській Республіці не лише сприяє економічному зростанню та культурному збагаченню, але й формує платформу для довгострокової міжнародної солідарності, що є особливо актуальним у контексті сучасних європейських викликів.

3.3. Виклики та перешкоди транскордонного співробітництва Чеської Республіки

Чеська Республіка, розташована в самому центрі Європи та межуючи з чотирма країнами – Німеччиною, Польщею, Словаччиною та Австрією – має потужний потенціал для транскордонного співробітництва. Участь у програмі ЄС INTERREG, проєктах Європейського інструменту сусідства (ENI), співпраця з прикордонними регіонами, а також розвиток міст-побратимів є основними формами такого співробітництва. Проте на шляху до успішної реалізації транскордонних ініціатив існує низка серйозних викликів і перешкод, які потребують системного підходу до вирішення.

Однією з головних перешкод є відмінності в адміністративно-правових

системах країн-партнерів. Це стосується зокрема процедур публічних закупівель, видачі дозволів, підготовки документації, аудиту проєктів тощо. Часто муніципалітети з обох сторін кордону мають різні правові зобов'язання, строки реалізації проєктів або навіть розуміння цілей співпраці. Це ускладнює координацію дій і сприяє затримкам у впровадженні ініціатив.

Хоча фінансова підтримка з боку Європейського Союзу створює широкі можливості для регіонального співробітництва, доступ до цих ресурсів не завжди є простим. Малим і середнім муніципалітетам часто не вистачає компетентних спеціалістів, досвіду у проєктному менеджменті або базових знань щодо підготовки заявок.

Також варто зазначити, що співфінансування з місцевих бюджетів, яке вимагається у більшості європейських програм, є серйозним викликом для малих громад, особливо в умовах економічної нестабільності чи бюджетних обмежень. Реалізація транскордонних ініціатив вимагає високого рівня координації між органами влади різних країн. Відсутність спільної довгострокової стратегії, нестача структур для сталого управління проєктами, зміни у політичному керівництві – усе це призводить до порушення узгодженості дій.

Крім того, рівень автономії органів місцевого самоврядування в різних державах може суттєво відрізнятись. Наприклад, чеські муніципалітети мають значну свободу у прийнятті рішень, тоді як у деяких країнах-сусідах цей рівень набагато нижчий. Це створює асиметрію в партнерстві.

Починаючи з 2022 року, через повномасштабне вторгнення росії в Україну, зросли безпекові загрози в Центральній-Східній Європі. Це вплинуло і на транскордонне співробітництво, особливо між Чехією та українськими регіонами.

Попри географічну близькість і багаторічну історію взаємодії, між країнами-партнерами зберігаються мовні та культурні відмінності, що можуть спричиняти непорозуміння на етапі реалізації проєктів. Ці бар'єри особливо помітні в проєктах, орієнтованих на молодь, освіту або культурний обмін.

Виклики включають:

- відсутність перекладачів або якісної документації кількома мовами;
- відмінності в комунікаційних стилях та управлінських підходах;
- упереджене ставлення до нових форм співпраці з обох боків.

Деякі прикордонні регіони залишаються недостатньо розвиненими з точки зору транспортної та цифрової інфраструктури, що ускладнює організацію логістики, поїздок, спільних заходів, а також доступ до цифрових платформ транскордонної взаємодії.

Наприклад, обмеженість залізничного сполучення між деякими прикордонними регіонами Чехії та Польщі або Словаччини знижує ефективність логістичних рішень та мобільності громадян.

Таким чином, транскордонне співробітництво Чеської Республіки, попри свій стратегічний потенціал і підтримку на рівні Європейського Союзу, стикається з низкою об'єктивних викликів. Для успішної реалізації таких ініціатив потрібне:

- гармонізування законодавства та адміністративних процедур;
- посилення кадрового потенціалу місцевого самоврядування;
- розвиток транспортної та цифрової інфраструктури в прикордонних регіонах;
- подолання культурних та мовних бар'єрів через навчання та обміни;
- активна міжурядова підтримка на всіх рівнях управління.

Лише комплексний підхід до подолання цих перешкод забезпечить ефективне використання транскордонного потенціалу Чехії та її партнерів.

Отже, транскордонне співробітництво Чеської Республіки є важливою складовою європейської інтеграції, розвитку регіонів та налагодження стійких міжнародних контактів на місцевому рівні. Завдяки вигідному географічному положенню, підтримці з боку Європейського Союзу та активній участі муніципалітетів, Чехія має значний потенціал у цій сфері. Проте реалізація транскордонних ініціатив супроводжується рядом викликів, які мають системний характер.

Серед ключових бар'єрів можна виокремити адміністративно-правові розбіжності між країнами-партнерами, обмежений доступ до фінансування, нестачу кваліфікованих кадрів, а також інституційну асиметрію органів місцевого самоврядування. Особливої актуальності набули безпекові виклики, пов'язані з повномасштабною війною в Україні, які зумовили нові завдання у сфері транскордонного управління, гуманітарної допомоги та соціальної інтеграції.

Крім того, культурні, мовні та комунікаційні бар'єри продовжують впливати на якість партнерської взаємодії, особливо в проектах, орієнтованих на молодь, освіту та культурний обмін. Недостатній рівень розвитку інфраструктури в окремих прикордонних регіонах також ускладнює практичну реалізацію спільних ініціатив.

Отже, для забезпечення ефективності транскордонного співробітництва Чеської Республіки необхідне: вдосконалення адміністративно-правового середовища, підтримка муніципалітетів у підготовці проєктів і залученні ресурсів, інвестиції у модернізацію транспортної та цифрової інфраструктури, розвиток міжкультурного діалогу та професійних обмінів, а також стратегічна підтримка на міжурядовому та європейському рівнях.

Тільки комплексний підхід до подолання зазначених перешкод дозволить максимально реалізувати потенціал Чеської Республіки у сфері транскордонного співробітництва та зміцнити єдність Європейського простору.

ВИСНОВКИ

Транскордонне співробітництво є важливим і необхідним інструментом розвитку міждержавних відносин, що забезпечує ефективну взаємодію між прикордонними регіонами різних держав. Завдяки широкому спектру аспектів – економічним, соціальним, культурним і екологічним – транскордонне співробітництво сприяє розвитку інфраструктури, підвищенню рівня життя населення, а також зміцненню стабільності та безпеки в прикордонних зонах.

Загалом, транскордонне співробітництво є важливим елементом у політичній та економічній стабільності країн, що дозволяє не лише вирішувати прикордонні проблеми, але й підвищувати ефективність спільного використання ресурсів, розвитку підприємництва, культурного обміну та інфраструктурних проектів.

Моделі транскордонного співробітництва – білатеральні, мультилатеральні та інтеграційні – відображають різні рівні співпраці між державами, що мають різні інтереси і потреби. Найпоширенішими формами співробітництва є двосторонні угоди, створення єврорегіонів і глибша інтеграція в рамках міжнародних організацій, таких як Європейський Союз.

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль у розвитку прикордонних регіонів, створюючи нові робочі місця, сприяючи економічному зростанню, розвиваючи інфраструктуру, а також зміцнюючи культурні зв'язки та співпрацю в галузі освіти. Водночас воно допомагає вирішувати спільні проблеми, такі як охорона навколишнього середовища, боротьба з контрабандою і нелегальною міграцією, що є важливими аспектами сучасного співробітництва на прикордонних територіях.

Завдяки своєму вкладу в розвиток стабільних міждержавних відносин і покращення якості життя в прикордонних регіонах, транскордонне співробітництво є важливим інструментом для розвитку стратегій національних і міжнародних політик. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів транскордонне співробітництво продовжує залишатися важливим

аспектом зовнішньої та внутрішньої політики країн, сприяючи миру, стабільності та розвитку в сучасному світі.

Огляд літератури з проблематики транскордонного співробітництва демонструє його багатогранність і важливість у контексті розвитку міждержавних відносин та прикордонних регіонів. Транскордонне співробітництво є важливим інструментом у вирішенні спільних проблем, розвитку економічних, соціальних і культурних зв'язків між сусідніми державами, а також у зміцненні стабільності та безпеки на національному та міжнародному рівнях. Літературний огляд свідчить про багатогранність транскордонного співробітництва, яке охоплює різні рівні і аспекти міжнародних відносин. Він підтверджує важливість правових, теоретичних та практичних засад для реалізації успішних транскордонних ініціатив, що сприяють зміцненню зв'язків між державами, підвищенню економічного та соціального розвитку прикордонних регіонів, а також підтримці стабільності та безпеки в Європі та за її межами.

Чехія активно співпрацює з усіма своїми сусідами, зокрема Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною, у галузях економіки, торгівлі, інфраструктури та охорони навколишнього середовища. Протягом останніх десятиліть транскордонне співробітництво в цих сферах стало важливим двигуном економічного зростання, зокрема завдяки спільним проектам щодо розвитку інфраструктури та енергетики, а також збереження екологічних ресурсів.

Членство Чеської Республіки в Європейському Союзі є важливою основою для активної участі в європейських ініціативах та програмах транскордонного співробітництва, таких як Interreg. Це дозволяє країні отримувати підтримку для розвитку прикордонних регіонів та здійснення спільних соціальних і економічних проектів. Зокрема, Чехія активно використовує можливості для покращення економічної інтеграції та розвитку інфраструктури, що забезпечує міцні зв'язки між країнами ЄС.

Як член НАТО та ЄС, Чеська Республіка є частиною важливих

міжнародних механізмів безпеки. Це дозволяє країні активно співпрацювати з іншими європейськими державами в боротьбі з такими загрозами, як тероризм, організована злочинність та кіберзагрози. Важливими аспектами співпраці є також забезпечення стабільності на прикордонних територіях та спільне реагування на нові виклики. Отже, Чеська Республіка активно використовує можливості, надані Європейським Союзом, для розвитку в різних сферах, включаючи економіку, екологію, інфраструктуру та соціальну інтеграцію. Основні ініціативи та проекти ЄС, в яких бере участь Чехія, підкреслюють значну роль країни у розвитку сталих рішень, інновацій, наукових досліджень та соціальних ініціатив.

Програма Interreg є важливим інструментом для розвитку транскордонного співробітництва між країнами ЄС. Чеська Республіка активно співпрацює з сусідніми країнами, зокрема Польщею, Німеччиною, Австрією та Словаччиною, у таких проектах, як розвиток інфраструктури, покращення транспортної доступності та збереження навколишнього середовища. Проекти з розвитку сталого транспорту, покращення умов для пішоходів, а також інвестиції в інноваційні дослідницькі центри підтверджують відданість Чехії принципам сталого розвитку та інтеграції у європейську спільноту.

Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) підтримує Чеську Республіку в модернізації інфраструктури, підвищенні конкурентоспроможності малих і середніх підприємств, а також у підтримці переходу до циркулярної економіки. Чехія інвестує значні кошти в розвиток відновлюваних джерел енергії, зниження викидів парникових газів та збереження природних екосистем, що допомагає досягати цілей у рамках ініціативи REPowerEU.

Horizon Europe і Horizon 2020 є основними програмами для фінансування наукових досліджень та інновацій в Чехії. Залучення країни до цих програм підкреслює її високий рівень наукових розробок у таких сферах, як сталий розвиток, сільське господарство, штучний інтелект та інші

високотехнологічні галузі. Чехія також активно підтримує розвиток мобільності студентів і молоді через програму Erasmus+, що сприяє міжнародній співпраці у сфері освіти та культурного обміну.

Транскордонне співробітництво Чеської Республіки з Німеччиною, Польщею, Австрією та Словаччиною є важливим фактором розвитку не лише для кожної з цих країн окремо, але й для Європейського Союзу в цілому. Це співробітництво охоплює різні аспекти – економічні, соціальні, культурні та екологічні, і сприяє стабільному розвитку прикордонних регіонів. Чеська Республіка демонструє активну та стратегічну позицію в питаннях розвитку інфраструктури та транспортної взаємодії як на національному, так і на міжнародному рівні. Завдяки вигідному географічному розташуванню та глибокій інтеграції в європейські структури, країна стала одним із ключових центрів транспортного сполучення в Центральній Європі.

Значне фінансування з боку Європейського Союзу, зокрема в межах програми Connecting Europe Facility (CEF), дозволяє Чехії реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти. Йдеться про модернізацію залізничних ліній, будівництво нових станцій, впровадження європейської системи керування поїздами (ETCS) та оновлення локомотивного парку. Такі ініціативи не лише покращують якість перевезень, але й сприяють екологічній безпеці, енергоефективності та переходу до сталого транспорту.

Особливу роль відіграє транскордонне співробітництво, зокрема із Німеччиною, Австрією, Польщею, Словаччиною та Україною. Значущим прикладом стало створення водного коридору між Україною, Чехією та іншими країнами ЦСЄ, що відповідає цілям Європейської зеленої угоди та сприяє енергетичній трансформації регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєва Х. І., Кобилкін Д. С. Огляд підходів до управління транскордонними проєктами в галузі безпеки. *Вісник ЛДУБЖД. Bulletin of Lviv State University of Life Safety*. 2020. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk> (дата звернення: 09.04.2025).
2. Відкритий конкурс Interreg AT-CZ: сприяння сталому транскордонному співробітництву. URL: <https://capacitycooperation.danube-region.eu/interreg-at-cz-open-call-fostering-sustainable-cross-border-cooperation/> (дата звернення: 09.04.2025).
3. Воронич А. Поняття транскордонного співробітництва як механізму забезпечення національної безпеки. *Вісник Прикарпатського університету*. Серія: Політологія. Випуск 19, 2024. С. 42–49.
4. Демидчук Л. Б. Проблеми транскордонного співробітництва України. *Актуальні проблеми товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 20 лютого 2024 року). Полтава : ПУЕТ, 2024. С. 251–257.
5. Єврокомісія підтримала проєкт зі створення водного коридору між Україною та країнами ЦСЄ. 2023. URL: <https://tsoua.com/news/evrokomisiya-pidtrymala-proyekt-zi-stvorenniya-vodneвого-korydoru-mizh-ukrayinoyu-ta-krayinamy-czsyue/> (дата звернення: 09.04.2025).
6. Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник. Київ, 2020. 152 с.
7. ЄС профінансує будівництво під'їзних колій у Чехії. 2023. URL: <https://www.railinsider.com.ua/yes-profinansuye-budivnyctvo-pidyiznyh-kolij-u-chehiyi/> (дата звернення: 09.04.2025).

8. Закарпаття працює над посиленням співпраці з країнами Чеської Республіки. 2024. URL: <https://www.congress.gov.ua/zakarpattia-pratsiuie-nad-posylenniam-spivpratsi-z-kraiamy-cheskoi-respubliky/> (дата звернення: 09.04.2025).
9. Запуск білатерального комітету Чехія – Україна. 2024. URL: <https://appau.org.ua/news/bilateral-appau-czech/> (дата звернення: 09.04.2025).
10. Лощихін О. М. Функціональний метод у науковому інструментарії дослідження сучасної державності. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Право. 2011. Вип. 1. С. 23–31.
11. Марадик Н. Місце та роль транскордонного співробітництва в політиках країн ЄС: теоретичні аспекти. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та Європейського Союзу в контексті російсько-української війни, виборчих процесів та прав національних меншин*. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 04–05 жовтня 2024 року). Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2024. С. 61–66.
12. Мирослава Л. Модерні теоретичні підходи до дослідження транскордонного співробітництва у Європі *Політичне життя. Political Life*. 2022. №3. С. 14–25.
13. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
14. Налагодження партнерства між муніципалітетами Павлограда та Нового Їчина (Чеська Республіка). URL: <https://auc.org.ua/novyna/nalagodzhennya-partnerstva-mizh-municypalitetamy-pavlograda-ta-novogo-yichyna-cheska> (дата звернення: 09.04.2025).
15. Петришин С., Аргіріу К. Транскордонне співробітництво Вільної Держави Саксонія та Чеської Республіки: регіоналізація та економічна інтеграція. *Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики* : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-прак. конф., м. Тернопіль 26 квітня, 2024 р. Тернопіль, 2024. С. 234–240.
16. Петровський П. М. Методологія наукового дослідження в галузі

державного управління: навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. 240 с.

17. Проект на €1,7 мільйонів: Чехія оновлює залізничну ділянку до Німеччини. URL: <https://www.railway.supply/uk/proekt-na-e17-mln-chehiya-onovlyu%D1%94-zaliznichnu-dilyanku-do-nimechchini/> (дата звернення: 09.04.2025).

18. Прокопів М. В. Зміст та вектори міжнародного співробітництва територіальних громад. *Академічні візії*, (37). 2024. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1490> (дата звернення: 09.04.2025).

19. Проскура В. Ф. Проблеми та перспективи реалізації транскордонного співробітництва на місцевому рівні. *Економіка та суспільство : електронний науковий фаховий журнал*. Мукачево, 2018. №14. С. 139–146.

20. Турчин Я., Астравович-Лейк Т., Горбач О. Транскордонне співробітництво та спільний євро пейський простір: теорія, практика і нові можливості. Колективна монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

21. Україна та Чехія розширюватимуть співпрацю у реалізації культурних проєктів. 2023. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/ukrayina-ta-chehiya-rozshyruvatymut-spivpraczyu-u-realizacziyi-kulturnyh-proyektiv/> (дата звернення: 09.04.2025).

22. Українські та чеські палати поглиблюють регіональну співпрацю. 2022. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/ukrayinski-ta-cheski-palati-poglibliuiut-regionalnu-spivpratsiu> (дата звернення: 09.04.2025).

23. Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку : аналіт. доп. Київ : НІСД. 2021. 47 с.

24. Чеські партнери підтримують українські кластери в проєктах із відновлення. 2023. URL: <https://urb.org.ua/cheski-partneri-pidtrimuyut-ukra%D1%97nski-klasteri-v-pro%D1%94ktah-iz-vidnovlennya/> (дата звернення: 09.04.2025).

25. Чехія інвестує майже €1 млрд на модернізацію залізниці. 2023.
URL: <https://pragmatika.media/news/chekhiia-investuie-maizhe-e1-mlrd-na-modernizatsiiu-zaliznytsi/> (дата звернення: 09.04.2025).
26. Чехія отримає 430 мільйонів євро на залізничні проекти від Євросоюзу. 2022. URL: https://cfts.org.ua/news/2022/07/12/chekhiya_otrimae_430 mln_evro_na_zaliznic_hni_proekti_vid_evrosoyuzu_71003 (дата звернення: 09.04.2025).
27. Basic information about the Czech Republic. URL: https://mzv.gov.cz/beirut/en/information_on_the_czech_republic/country_and_people/index.html (дата звернення: 09.04.2025).
28. Building cross-border cooperation in Slovakia and the Czech Republic's cross-border regions. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/czechia/building-cross-border-cooperation-in-slovakia-and-the-czech-republics-cross-border-regions (дата звернення: 09.04.2025).
29. Cross-Border Cooperation - Cross-Thematic Study of INTERREG and ESPON activities. URL: https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/Cross-Border_Cooperation_web.pdf (дата звернення: 09.04.2025).
30. Czech Republic | History, Flag, Map, Capital, Population. URL: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic> (дата звернення: 09.04.2025).
31. Czechia's recovery and resilience plan. URL: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages/czechias-recovery-and-resilience-plan_en (дата звернення: 09.04.2025).
32. Czechia-Poland – Interreg EU. URL: <https://interreg.eu/programmes/czechia-poland/> (дата звернення: 09.04.2025).
33. Dančišin V. Konceptualizácie cezhraničnej spolupráce. In: Duleba A. a kol. 2017. *Hranice a cezhraničná spolupráca. Úvod do výskumu hraníc. Prešov: Adin s.r.o., 2017. S. 51–53.*

34. Dušek Jiří The Past, Present, and Future of Cross-Border Cooperation between Municipalities in the South Bohemian Region: A Case Study. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/381765526_The_Past_Present_and_Future_of_Cross-Border_Cooperation_between_Municipalities_in_the_South_Bohemian_Region_A_Case_Study (дата звернення: 09.04.2025).

35. Dušek Jiří Faktory regionalálního růstu a rozvoje (se zaměřením na spolupráci měst a obcí v Jihočeském kraji) . České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionalálních studií. URL: <https://dspace.jcu.cz/handle/20.500.14390/5047> (дата звернення: 09.04.2025).

36. EU cohesion policy: Commission adopts €21.4 billion Partnership Agreement with Czechia for 2021-2027. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3209 (дата звернення: 09.04.2025).

37. Geography of the Czech Republic. URL: <https://www.euroeducation.cz/en/content/18/4> (дата звернення: 09.04.2025).

38. Germany and Czechia: Bilateral relations. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/tschechischerepublik-node/czech-republic-219976> (дата звернення: 09.04.2025).

39. Hynek Böhm Czech–Polish Cross-Border (Non) Cooperation in the Field of the Labor Market: Why Does It Seem to Be Un-De-Bordered? URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/10/2855> (дата звернення: 09.04.2025).

40. In Focus Ostrava Talents in Focus Iap en. URL: <https://ru.scribd.com/document/751319740/in-focus-ostrava-talents-in-focus-iap-en> (дата звернення: 09.04.2025).

41. Interreg A – Транскордонне співробітництво. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial/cross-border_en (дата звернення: 09.04.2025).

42. Interreg Австрія-Чехія. URL: <https://interreg.eu/programmes/austria->

czechia/ (дата звернення: 09.04.2025).

43. Interreg Чехія-Польща. URL:
<https://interreg.eu/programmes/czechia-poland/> (дата звернення: 09.04.2025).

44. Projects Database. URL:
https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_en (дата
 звернення: 09.04.2025).

45. Report on Internal Security and Public Order in the Czech Republic in
 2014. URL:
[file:///C:/Users/Downloads/Report_on_Internal_Security_and_Public_Order_in_th
 e_CZ_in_2014.pdf](file:///C:/Users/Downloads/Report_on_Internal_Security_and_Public_Order_in_the_CZ_in_2014.pdf) (дата звернення: 09.04.2025).

46. Short Overview of New Opportunities within EU-Funded. URL:
[https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/participation-of-ukraine-
 in-eu_2021_2027_2024.pdf](https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/participation-of-ukraine-in-eu_2021_2027_2024.pdf) (дата звернення: 09.04.2025).

47. The Czech Republic – one of Europe’s leading scientific and innovation
 powerhouses. URL: [https://cordis.europa.eu/article/id/436633-the-czech-republic-
 one-of-europe-s-leading-scientific-and-innovation-powerhouses](https://cordis.europa.eu/article/id/436633-the-czech-republic-one-of-europe-s-leading-scientific-and-innovation-powerhouses) (дата звернення:
 09.04.2025).

48. The Czech Republic and the European Union. URL:
https://www.mzp.cz/en/czech_republic_and_the_european_union (дата звернення:
 09.04.2025).